

פרפראות

פאר

פרשת מטות תשפ"ב

ביאור אומרם

ז"ל ישבחנו

בעיניו או יגנונו

בעיניו

לדף היומי כתובות י"ז

פרפראות פאר

ביאור אומרם ז"ל ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו

לדף היומי כתובות י"ז אות א'

א, ביאור אומרם ז"ל ישבחנו בעיניו

או יגננו בעיניו
לדף היומי כתובות י"ז

איתא בגמרא (שבת דף יב עמוד א) וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבן שמעון בן גמליאל: **אין משדכין את התינוקות לארס**, ולא את התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות. ואין מנחמין אבלים, ואין מבקרין חולין בשבת, **דברי בית שמאי, ובית הלל מתירין**.

פירש רש"י וכן היה ר' שמעון בן אלעזר אומר - דבהני נמי פליגי בית שמאי ובית הלל. אין משדכין - בשבת, משום ממצוא חפצך. ובית הלל מתירין - דקא סברי חפצך ולא חפצי שמים.

מבואר, דבית שמאי ובית הלל פליגי בעשיית שידוך, דלבית שמאי הוא עשות חפצך, ולבית הלל הוא חפצי שמים,

איתא בגמרא (כתובות דף טז עמוד ב) תנו רבנן: כיצד מרקדין לפני הכלה? **בית שמאי** אומרים **כלה כלה כמות שהיא, ובית הלל אומרים: כלה נאה וחסודה**. אמרו להן ב"ש לב"ה: הרי שהיתה חיגרת או סומא, אומרי לה, כלה נאה וחסודה? והתורה אמרה: מדבר שקר תרחק! אמרו להם ב"ה לב"ש: **לדבריכם**, מי שלקח מקח **מן השוק**, ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו? הוי אומר: ישבחנו בעיניו, מכאן אמרו חכמים: לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות.

פירש רש"י מכאן אמרו - מדברי ב"ה שאמרו ישבחנו. תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות - לעשות לאיש ואיש כרצונו.

איתא בגמרא (תענית דף לא עמוד א) תנו רבנן: בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים, תנא: מי שאין לו אשה נפנה לשם. מיוחסות שבהן היו אומרות. תנו עיניכם למשפחה, לפי שאין

מפתח ענינים פרשת מטות תשפ"ב

א, ביאור אומרם ז"ל ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו
ב, משה רבינו שינה מדברי הקב"ה
ג, במחלוקת ראבי"ע וחכמים נחלקו משה רבינו וקב"ה
ד, ביאור אומרם ז"ל בעוון נדרים וכו' הכווה להפרשת חלה עולת אהרון
ה, למה שינה משה רבינו מדברי ה' ביאור יקר מהכלי יקר
ו, רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא היה בוכה, ביאור בנזר הקודש
ז, ר"ע נענש כי שגג בזה שדימה הת"ח לשכינה ביאור העיון יעקב
ח, השבטים פטורים וזכאים ממכירת יוסף גם בדיני שמים ביאור בדברי האוה"ח הק'
ט, הקב"ה השיב למלאכים תשובה שונה מתשובתו למשה רבינו
י, מבואר שלא להקדים הפורענות ע"ד אומרם ז"ל בעוון נדרים וכו'
יא, מדתו של רבי עקיבא היה שוחק והיה בוכה
יב, ביאור בשתי פנים היתר נדרים פורחין באויר בדרך צחות
יג, פני משה לפני חמה רמו למשה רבינו שעושה מאהבה ושמח ביסורין
יד, מהכ' עטרות ודיבון בפר' בני גד ובני ראובן למדנו שאין לפרוש מהציבור
טו, גם אם היה להם קנין דביקות ברבם אין לפרוש מן הציבור
טז, איך אמר הבאים למלחמה אחר שכבר באו מהמלחמה ויצאו לקראתם
יז, כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה במדה כנגד מדה
יח, ע"ד התשובה של רבי סעדיה גאון יש לבאר הכתוב נכתם עונך לפני
יט, כ"א יום מי"ז בתמוז עד ט' באב כנגד כ"א ימי סליחה ושמחה
כ, סוד המזוזה לשמירה והשמות שמאחורי המזוזה

כתיב (במדבר ל"א ב') "וידבר ה' אל משה לאמר, נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים",

וכתיב (במדבר ל"א ג') "וידבר משה אל העם לאמר, החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין",

במדרש למה שינה משה רבינו ממה שאמר הקב"ה

איתא במדרש, (רבה במדבר, פרשת מטות, כ"ב פסקה ב'), הקב"ה אמר **נקמת בני ישראל**, ומשה אמר **נקמת ה'** במדין,

אמר הקב"ה להם, אינו אלא דיקו (נקמה) שלכם שגרמו לי להזיק אתכם, **כלומר**, שאתם בני ישראל הייתם המטרה של המדינים שאזיק אתכם,

אמר משה, רבון העולמים, אם היינו כופרי מצות, לא היו שונאין אותנו, ואינן רודפין אחרינו אלא בשביל תורה ומצות שנתת לנו, הלכך הנקמה שלך, לתת "נקמת ה' במדין", עכ"ל המדרש,

טענת מש"ר רבון העולמים אתה האמצעי לשנאתם משום תורה ומצוות שנתת לנו אי"כ זו נקמת ה',

צריך לבהר על מה ולמה שונאים אותנו

יש להבין, מנין לקוחה השנאה הכל כך גדולה שאנו עדים לה, אל שומרי תורה ומצוות, וכל הזהיר ביותר שנוי ביותר, והשנאה נראית ביותר אצל "עוקרי הדת הנאורים בעם" ומשם מחלחלת ויורדת אל אנשי הרחוב הפשוטים,

אין זאת אלא, משום שהווי ובוני המדינה מטרתם היתה לנטרל את עם ישראל מתורה ומצוות ולהיות ככל הגויים בית ישראל, כהוכיחם באמירתם עם קום המדינה, כי כאלה יהודים שומרי תורה ומצוות בעוד שלושים שנה יהיו רק במוזיאונים, ובהתנהגותם בילדי טהירן ועוד, שאי אפשר לפורטם כי רבים המה, וכך הם הצהירו, כי די להיות יהודי עם מדינה ושפה ואין צורך ביותר מזה,

אבל כשבאו היהודים הממשיכים במסורת התורה והמצוות, הם הבינו שהם נכשלו במשימתם, והיהודי האמיתי הוא השומר תורה ומצוות כמו שהם ראו אצל אבותיהם,

האשה אלא לבנים. מכוערות שבהם מה היו אומרות - קחו מקחכם לשום שמים,

האשה שנתן הקב"ה לאדם הראשון לא היתה בבחינת "מצא" אשה מצא טוב

כתיב (בראשית ב' כ'), "ולאדם לא מצא עזר כנגדו, ויפל ה' אלוקים תרדמה על האדם ויישן",

איתא בגמרא (ברכות ח'), במערבא כי נסיב אינש אתתא אמרי ליה הכי מצא או מוצא, מצא דכתיב (משלי י"ח כ"ב) "מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה", מוצא דכתיב (קהלת ז' כ"ו) "ומוצא אני מר ממות".

אפשר לבאר בזה את הפסוק (בראשית ב' כ') ולאדם לא מצא עזר כנגדו, פירוש שהאשה שנתן לו הקב"ה לאדם הראשון, לא היתה לו לעזר בבחינת מצא אשה מצא טוב, אלא היתה כנגדו, בבחינת מוצא אני מר ממות, וזהו ולאדם לא מצא עזר, אלא היתה כנגדו. שהאכילתו מן העץ, והביאה מיתה לעולם,

מבואר, כי דעתו של אדם הראשון, היתה בבחינת קח מקחך לשם שמים, שכך היה חפץ שמים,

לפי"ז יש לבאר,

אמרו להם ב"ה לב"ש: לדבריכם, כלומר לדבריכם שאתם סוברים, כי השידוך אסור בשבת, כי השידוך הוא חפץ האדם, גם שבודאי הוא לפי הבת קול, אבל הוא חפץ האדם לדברי בית שמאי, אי"כ הוא בבחינת לוקח מן השוק, ואז (יש לומר בניחותא), אפשר לשבחנה ואפשר לגנות,

אך לדברינו בית הלל, שהשידוך הוא חפץ שמים, לא ניתן לגנות חפץ שמים, אלא תהא דעתו של "אדם" כלומר של האדם הראשון, שלא היה מקחו לרצונו אל מקח לשם שמים, שתהא מעורבת עם כל הבריות שמקחן לשם שמים, וכפירוש רש"י, לעשות לאיש ואיש כרצונו, פירוש, ע"ד עשה רצונך כרצונו, שרצונך יהיה כרצון שמים,

*****

ב, משה רבינו שינה מדברי הקב"ה

מדרש רבה פרשת מטות

לפי"ז יש לבאר את דברי המדרש, במה היה דין ודברים בין משה רבינו להקב"ה, הקב"ה אמר למשה, נקם נקמת בני ישראל, שבניי היו המטרה של המדינים, כמ"ש במדרש, שגרמו לי להזיק, אתכם,

ואמר משה רבינו להקב"ה, אמנם כן, בניי היו המטרה של המדינים להרגנו, אבל התורה והמצוות שציויתנו, הם היו האמצעי לכך כמ"ש,

לפי זה משה רבינו סבר כשיטת ראב"ע, שיש להזכיר האמצעי, לכן אמר לתת נקמת ה' במדין, שקיום התורה והמצוות שנתת לנו, זה היה האמצעי, והקב"ה סבר כחכמים, שהעיקר היא המטרה,

יש להוסיף, כי גם אם סברו בשמים כחכמים שיש להזכיר רק המטרה, משה רבינו סבר כראב"ע, שכך נפסקה ההלכה, ותורה לא בשמים היא.

*****

ד, ביאור אומרם ז"ל בעוון נדרים וכו' הכווה להפרשת חלה עולת אהרון

איתא בגמרא (שבת ל"ב ע"ב) תניא, רבי נתן אומר, בעון נדרים מתה אשה של אדם, שנאמר (משלי כ"ב כ"ז) "אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתידך",

כתב בספר עולת אהרון, שנתחבר ע"י קדמון אחד ממדינת פולין ה"ה הר"ר אהרון זעליג בן הר"ר יואל פייביש, הודפס בשנת תצ"ג, ובהסכמותיהם של גדולי פולין וגדולי אשכנז מהימים ההם, והמה מעידים כי דבריו מעשה מרקחים, פירות גינוסר, מדבש מתוקים,

הדיוקים שיש לדיוק במאמר ז"ל

וכך כתב, אם אדם חטא, אשתו מה חטאה בנדרים דבעלה, דאי בשביל חטא בעלה היא מתה, א"כ גם בכל העוונות החמורים מזה דבעלה, היא תמות, ומאי שנא נדרים דפרט,

ועוד קשה, דמלישנא דאמר הכתוב "אם אין לך לשלם" משמע דוקא אם אין לו לשלם נדרו, הוא דאשתו מתה, אבל אם יש לו לשלם ואינו משלם אינה מתה,

ואם כך, הם כבר לא יכולים לייצג את היהודי האמיתי, אלא להיות יהודי סוג ב' ג', ועל כך שנאתם אלינו משום שהם יודעים שלעולם לא יהיה היהודי האמיתי ללא תורה ומצוות,

ויותר מזה, כשהם רואים ששומרי תורה ומצוות מתרבים כ"י, וגם הרבה מעריכי תורה ומצוות מתרבים, ורוב העם תומך במסורת ישראל, ניתן להבין את השנאה הזאת לשומרי תורה ומצוות, ויש להבין שרק אנשים חושבים, הם אלה שמחזירים את השנאה, ומהם באה ההסתה אל הרחוב,

על כך גאוותינו, שאנו שנואים על שאנו שומרים תורה ומצוות, ויש לומר לשונאים אותנו, לא יעזור לכם, תמיד יהיו שומרי התורה היהודים האמתיים, ודרך אחת יש לכם להצטרף אלינו,

ובכך מבואר דברי המדרש רבה "שונאין אותנו, ורודפין אחרינו בשביל תורה ומצוות שנתת לנו",

*****

ג, במחלוקת ראב"ע וחכמים נחלקו משה רבינו וקב"ה

כתב המהר"ל, (גבורות ה' פרק נ"ג, באמצע ד"ה עד שדרשה בן זומא) באיזה סברא חולקים,

חכמים, שאומרים שאין מזכירין יציאת מצרים בלילות, ור' אלעזר בן עזריה, שאומר שמזכירים יציאת מצרים גם בלילות. (ברכות י"ב ע"ב)

וזהו תוכן דבריו, גאולת מצרים היתה ביום, וודאי שהגאולה היתה המטרה של כל הניסים,

נס מכת בכורות היה בלילה, אך זה היה אמצעי להגיע לגאולה,

ולכן סוברים חכמים, שאין להזכיר יציאת מצרים בלילות כי הנס שהיה בלילה זה היה רק האמצעי לגאולה, ואין להזכיר רק המטרה, שהיה ביום,

וראב"ע סובר, כי יש חשיבות להזכיר גם האמצעי, ולכן יש להזכיר יצי"מ גם בלילה, ע"כ דברי המהר"ל, עיי"ש,

כתב הכלי יקר (במדבר פרק לא פסוק ב) "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים". ומשה שינה ואמר לתת נקמת ה' במדין.

ועוד קשה, שפירש רש"י אף על פי ששמע משה שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא אחר, מנא ליה לרש"י לומר כן שמא היה נעצב על מיתתו, וכי בעבור זה לא היה לו להקים דבר ה' ומי כמוהו מקים דבר ה' בלא איחור,

וביאור הדבר, שהמדינים שתיים רעות עשו. אחת לשמים, כי החטיאו את ישראל בע"ז ועוד.

ואחת לישראל, כי הפילו בעצתם כ"ד אלף מישראל. ואמר הקב"ה למשה "נקום נקמת בני ישראל", כי מה שעשו לי שרי ומחול, כי אם רבו פשעי האדם, מה יעשה לו יתברך, ועיקר הנקמה על מה שעשו לישראל כי רבה רעתם,

וכאשר שמע משה, שאמר לו ה' "אחר תאסף אל עמך", וכבר ידע משה רוב חיבת ישראל אל מנהיגיהם, אמר בלבו אם אומר אל ישראל דברים כהווייתם כאשר נאמרו לי מפי הגבורה, מאחר שידעו ישראל שמיתתי תלויה בנקמה זו,

א"כ יאמר נא ישראל, כשם שמחל הקב"ה על חלקו כך אנחנו נמחל להם על מה שעשו לנו ולא נבקש נקמה כל כך מהרה, כי בידינו לאחר זמן הנקמה עד שתחפץ מאתנו,

ומשה לפי שהיה שמח לעשות דבר ה' בלא איחור, שינה ואמר "לתת נקמת ה' במדין" ויחשבו ישראל מאחר שהקב"ה מבקש הנקמה בעבור כבודו, אם כן חלק גבוה מי יתיר לאחרו ובזה יהיו מוכרחים לעשותה לאלתר, ועל הכרח זה נאמר וימסרו, כי מאחר שאמר להם משה "לתת נקמת ה' במדין" ע"כ היו מוכרחים לעשות בלא איחור, ומכאן ראה ברורה שעשה בשמחה ולא אחר, שהרי היה בידו להמשיך זמן הנקמה, אילו היה אומר להם דברי הש"י כהווייתו, עכ"ל הכלי יקר.

*****

ו, רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא היה בוכה, ביאור בנזר הקודש

דאי לא תימא הכי, אלא הא דאמז"ל אם אין לך לשלם, היינו "אפילו" אין לו לשלם אשתו מתה, ומכ"ש אם יש לו לשלם ואינו משלם, דפשיטא שאשתו מתה, א"כ ה"ל למיכתיב כך, **אפילו אין לו לשלם**,

דהשתא דכתיב אם אין וכו', משמע דוקא בזה הוא דאשתו מתה, אבל ביש לו ואינו משלם נדרו, אינה מתה, וזה הוא נגד הסברא, דבאין לו לשלם דאזי הוא אונס תמות אשתו, וביש לו ואינו משלם לא תמות אשתו,

ביאורו הנפלא של בעל עולת אהרון

וכ"כ נלפע"ד, עפ"י מ"ש לקמן, (שבת ל"ב ע"ב) רבי אלעזר ברבי יהודה אומר, בעון חלה אין ברכה במכונס (אוצרות יין ושמן), ומארה משתלחת בשערים, וזורעין זרעים ואחרים אוכלין, שנאמר (ויקרא כ"ו ט"ז) "אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם לריק זרעכם ואכלהו אויביכם", אל תקרי בהלה אלא בחלה.

ואם נותנין - מתברכין, שנאמר ראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך. והנה מפורש במתניתין, (שבת ל"א ע"ב), על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בחלה,

ובזה א"ש, דאה"כ אם אין לך לשלם, אזי בוודאי אשתך לא היתה נותנת חלה כראוי, ולכך נתמוטט ואין לו לשלם, דמארה משתלח בעוון חלה, דאי הוה נותנת חלה כראוי אזי היה מתברך, כמ"ש להניח ברכה כנ"ל וה"ל לשלם,

וכיון דאשתו לא היתה נותנת חלה, לכך מתה, דנשים מתות על שאינם זהירים בחלה,

והשתא א"ש, דהא דאשתו מתה, לאו בעוון נדרים היא מתה, אלא מתה, מכיוון שאין לו לשלם נדרים, מוכח שלא היתה אשתו נותנת חלה כראוי, ואזי בעוונה היא מתה, בעוון חלה ודו"ק, עכ"ל עולת אהרון.

*****

ה, למה שינה משה רבינו מדברי ה' ביאור יקר מהכלי יקר

וכאשר לא נעלם מאתנו, שגם אם חשבו השבטים רעה על יוסף אחיהם, אמנם, הנמשך מזה, כמה טובות להם ולישראל, כאשר זן ופרנס להחיות עם רב מהם, וזה שאמר יוסף, (בראשית נ"י"ט) "אתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה",

ובלתי ספק שידעו הראשונים גדולי התנאים כל אחד שורש נשמתו, כאשר ידעו גדולי בעלי הח"ן בימי האר"י הקדוש, **ור"ע אף שידע שורש נשמתו שהיה מגלגול שמעון**, היה מתייחס מן הפורענות, באשר אלקים חשבה לטובה, **אמנם כאשר הגיע למקרא הזה**, "אישה הפרם", אף שלא נתקלקלה כי בעלה הפרה, ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרף למעשה, מ"מ כיון ששתתה יין הוה כמעשה, ולכן צריכה כפרה על מחשבה לא טובה, **לכן היה בוכה**, שיפגיעו בשלום נשמתו **משמעון**, על מחשבת שמעון, אף שבהמעשה הצמיח טובה כנ"ל, **עכ"ל נזר הקדש**.

*****

ז, ר"ע נענש כי שגג בזה שדימה הת"ח לשכינה ביאור העיון יעקב

איתא בגמרא (פסחים כ"ב ע"ב, קידושין דף נז עמוד א) שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתין שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש; אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתין שדרשת מה תהא עליהם? אמר להם: כשם שקבלתי שכר על הדרישה, כך קבלתי על הפרישה; **עד שבא רבי עקיבא ולימד: את ה' אלהיך תירא - לרבות תלמידי חכמים**. ע"כ,

איתא בגמרא (סנהדרין דף לח עמוד ב, ע"ז ה ע"א) מאי דכתיב זה ספר תולדת אדם - מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו. **כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו ונתעצב במיתתו**, אמר "ולי מה יקרו רעיד אל",

כתב העיון יעקב (סנהדרין ל"ח) כיון שהגיע לדורו של ר' עקיבא, ר"ל לפי שרצה אדם לדמות לעליון, שנאמר (בראשית ג) והייתם כאלקים, לפיכך שמח בתורתו של ר' עקיבא שדרש את ה' לרבות תלמידי חכמים שמע מיניה שיש לדמות דמיון לעליון אבל נעצב במיתתו, שמת במקום השכינה באחד כדאיתא בילקוט ראובני פרשת וישב, אפשר שנענש כן בשביל חטא זה שאין לדמות לשכינה כלל, לכך נענש, ועיין בחידושינו

איתא בגמרא (נזיר כ"ג ע"ב קידושין פ"א ע"ב) **כתיב** (במדבר ל"י"ג), "אישה הפרם וה' יסלח לה", במה הכתוב מדבר, באשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה יין, ומטמאה למתים, **שהיא צריכה כפרה וסליחה**,

רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי, אמר, ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה, מי שנתכוין לאכול בשר חזיר, ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה, ע"כ,

קושיית בעל נזר הקודש

כתב בספר "נזר הקודש" (מובא בענף יוסף, עין יעקב קידושין אות נ"ט), קשה, למה בכה רבי עקיבא יותר מכל חבריו התנאים,

מי הוא בעהמ"ח ספר נזר הקודש

כתב בספר שם הגדולים, (חלק גדולים, מערכת י" אות קצ"ד, ערך) מוהר"ר יחיאל מיכל מגלוגא, חיבר ספר "נזר הקדש",

חבור גדול על בראשית רבה, ונדפס שנת תע"ח. (בספר מליצי אש, ערך, כ"ה שבט, כתב), נפטר בווען כ"ה שבט ה' ת"צ,

תירוץ הפלא ופלא בספר נזר הקודש

וכ"כ, ויתכן לתרץ עפ"י שכתוב בזהר, שבעשרה הרוגי מלכות, נתגלגלו עשרת השבטים, שנתחייבו במכירת יוסף,

וגילה לנו אור מופלא האר"י הק', בספרו הגלגולים, על כל אחד מן הקדושים שנהרגו, גלגול של מי הוא מן שבטי קה, וביאר כך, **שרבי עקיבא נתגלגל בו נשמת שמעון בן יעקב**,

וכאשר ידוע מן שמעון, שהיה נתפס להריגת יוסף, ולא נח עד שדחפו בעצמו אל הבור,

כדאיתא במדרש, (בראשית רבה פרשת וישב פרשה פ"ד פסקה ט"ז) כתיב, (בראשית ל"ז) "ויקחהו וישלכו אותו הברה והבור רק אין בו מים", **ויקחהו** (לשון רבים) לא נאמר, ויקחהו כתיב, מי היה זה, שמעון, (עכ"ל המדרש),

לכך סבל רבי עקיבא, חבלי יסורי מיתה במאוד מאוד יותר על כולם, וסרקו בשרו במסרקות של ברזל,

אפשר לבאר בדברי האוה"ח הק' שבא לומר את
כונת יוסף הצדיק

יש לומר, מכיוון והיו אלו דבריו של יוסף הצדיק, כמ"ש (בראשית נ' י"ט) "ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלקים אני, ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה", בא האור החיים הק' לבאר את דברי יוסף הצדיק,

שכך אמר יוסף הצדיק, "התחת אלוקים אני", כלומר, גם אם איני יודע מהו רצונו של

הקב"ה, לכפר על המכירה, עכ"ז דעתי לבקש שיהיו השבטים פטורים וזכאים גם בדיני שמים, אבל הקב"ה דעת אחרת היתה עמו, להענישם.

*****

ט, הקב"ה השיב למלאכים תשובה
שונה מתשובתו למשה רבינו

איתא בגמרא (ברכות ס"א ב'), בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן,

אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך" אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד, יצתה בת קול ואמרה אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד,

תשובת הקב"ה למלאכי השרת חלקם בחיים

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, זו תורה וזו שכרה, (תהלים י"ז י"ד) "ממתים ידך ה' ממתים", (פירש רש"י, מידך היה לו למות, ולא מידי בשר ודם). אמר להם, "חלקם בחיים", (שכרם בחיים בעולם הנצחי מהרש"א) יצתה בת קול ואמרה, אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא. ע"כ,

תשובת הקב"ה למשה רבינו שתוק כך עלה
במחשבה לפני

איתא בגמרא (מנחות כ"ט ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו, רבש"ע מי מעכב על ידך, אמר לו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה

בפסחים דף כ"ב, ולזה אמר "מה יקרו רעיד אל" כלומר שכבוד אלקים יקר מאד ואין לדמות לו כלל, ועיין בחידושינו בברכות דף ס"א, ע"כ בעיון יעקב,

עיון יעקב (ברכות ס"א) ואפשר עוד לומר כדי לתקן מה שדרש, את ה אלהיך לרבות ת"ח שגג בזה שדימה הת"ח לאחדותו לכך נענש במקום השכינה כמ"ש בחידושינו בסנהדרין דף ל"ח ע"ש, ע"כ בעיון יעקב,

*****

ח, השבטים פטורים וזכאים
ממכירת יוסף גם בדיני שמים ביאור
בדברי האוה"ח הק'

כתיב, (בראשית נ' י"ט) "ויאמר אלהם יוסף אל תיראו, אלקים חשבה לטובה, למען עשה כיום הזה להחית עם רב",

כתב האור החיים הק' (בראשית נ' כ') "ואתם חשבתם וגוי אלקים חשבה לטובה". וז"ל, והרי זה דומה, למתכוון להשקות חבירו כוס מות והשקהו כוס יין, שאינו מתחייב כלום, והרי הם פטורים וזכאים גם בדיני שמים,

מבואר בדבריו, שאחי יוסף אינם חייבים לא בדיני אדם ולא בדיני שמים במעשה המכירה,

יש לבאר כוונת האוה"ח הק' שכתב והרי הם
זכאים גם בדיני שמים

צריך לדעת, איזה דרך ישכון אור, בדברי האור החיים הק',

אם כונתו שאינו מתחייב כלום, שאינו צריך כפרה וסליחה, יקשה מדברי הגמרא (קידושין פ"א ע"ב, נזיר כ"ג ע"ב), "אישה הפרם וה' יסלח לה", במה הכתוב מדבר, באשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה יין, ומטמאה למתים, שהיא צריכה כפרה וסליחה, וכאן כתיב אתם חשבתם עלי רעה, וכמו שביאר בנזר הקודש,

ואם כונתו של האוה"ח הק' שכפרה וסליחה צריכים הם, רק עונש אינם צריכים לקבל, יקשה מדברי הזוהר הק' שכתב שבעשרה הרוגי מלכות, נתגלגלו עשרת השבטים, שנתחייבו במכירת יוסף, א"כ איך כתב האור החיים, והרי הם פטורים וזכאים גם בדיני שמים,

לפיכך לא ענה אותם הקב"ה מענין מסירות הנפש של רבי עקיבא, אלא אמר להם שבכך הכין ר"ע את עצמו לחיי העוה"ב.

דורות, ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, וכו' וכו',

*****

י, מבואר שלא להקדים הפורענות ע"ד אומרים ז"ל בעוון נדרים וכו'

כתיב (במדבר ל' ג'),

"איש כי ידר נדר לה'
 "ואשה כי תדר נדר, בבית אביה **בנעריה**"
 "ואם היו תהיה לאיש" וגו', **זו ארוסה**,
 "ונדר **אלמנה וגרושה**" וגו',
 "ואם בית אישה נדרה", הרי **זו נשואה**,

דיוק בסדר הכתוב בתורה

יש לדייק, בסדר הדברים שאמרה תורה בעשיית נדרים, הראשון אמרה תורה **איש**, ואח"כ **נערה**, ואח"כ **ארוסה**, ולאחמ"כ אמרה תורה **אלמנה וגרושה**, ורק באחרונה אמרה תורה את דין **הנשואה**,

היה צריך להיות הסדר, נערה, ארוסה, נשואה, אלמנה וגרושה, ולמה נקטה תורה דין הנשואה באחרונה,

שלא להקדים פורענות

יש לומר, עפ"י מה **דאיתא גמרא** (שבת ל"ב ע"ב), תניא רבי נתן אומר בעוון נדרים מתה אשתו של אדם, והוי ליה **פורענות הבאה בעוון נדרים**,

איתא בגמרא (מגילה ה' ע"א) אקדומי פורענות לא מקדמי, לכן לא אמרה הקדימה תורה נשואה לענין נדרים, לרמז למה שאמרו חז"ל, **אקדומי פורענות לא מקדמי**.

*****

יא, מדתו של רבי עקיבא היה שוחק והיה בוכה

איתא בגמרא (סנהדרין דף ק"א ע"א) אמר רבה בר בר חנה, כשחלה רבי אליעזר בן הורקנוס, נכנסו תלמידיו לבקרו, אמר להן, חמה עזה יש בעולם, התחילו הן בוכין **ורבי עקיבא משחק**, אמרו לו, למה אתה משחק, אמר להן, וכי מפני מה אתם בוכים, אמרו לו, אפשר ספר תורה שרוי בצער ולא נבכה, אמר להן, **לכך אני משחק**, כל זמן שאני רואה רבי

אמר לפניו רבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי, אמר לו **שתוק כך עלה במחשבה לפני**, אמר לפניו, רבונו של עולם הראיתני תורתו הראני שכרו, אמר לו חזור לאחורידך, חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו, רבש"ע **זו תורה וזו שכרה**, א"ל, **שתוק כך עלה במחשבה לפני**.

יש להבין, למה שינה הקב"ה תשובתו באותה שאלה ששאלו גם מלאכי השרת וגם משה רבינו על רבי עקיבא, **זו תורה וזו שכרה**,

למלאכי השרת אמר הקב"ה "**חלקם בחיים**" ולמשה רבינו אמר הקב"ה "**שתוק כך עלה במחשבה לפני**"

ביאור אומרו "שתוק כך עלה במחשבה לפני"

איתא בגמרא (ברכות ס' ע"ב) תנא משמיה דרבי עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר **כל דעביד רחמנא לטב עביד**,

והיתה מדתו של רבי עקיבא, מידת השתיקה שהיה מקבל כל דבר באהבה, עד שאמר (ברכות ס"א ע"ב) כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך" גם כשנוטל את נפשך יש לקבל באהבה ובשתיקה, והיה מקבל ע"ע מסירות נפש הגדול ביותר לקב"ה לקבל יסורים באהבת ושתיקה, **וכך עלה ונתעלה לפניו יתברך**, עד שאמר הקב"ה, כי הוא הגבר הוקם עול ללמד לדעת **מסירות נפש עד היכן מגעת**,

וזהו שאמר הקב"ה למשה רבינו, שתוק, כך עלה במחשבה לפני, כלומר, במידת השתיקה שבו, בכך עלה ונתעלה במחשבתו לפני,

לפי"ז מבואר למה לא ענה הקב"ה למלאכי השרת כמו שענה למש"ר שתוק כך עלה במחשבה לפני

לפי מה שביארנו, הקב"ה גילה למשה רבינו את מידת מסירות הנפש של רבי עקיבא,

אבל המלאכים אינם בני בחירה, ועושים שליחותם ללא בחירה, וכבר אמר להם משה רבינו, כלום יצר הרע יש בכם (שבת פ"ט), ואין בהם ענין מסירות נפש,

שאינן יינו מחמיץ, ואין פשתנו לוקה, ואין שמנו מבאיש, ואין דובשנו מדביש, אמרתי, שמא חס ושלוס קיבל רבי עולמו, ועכשיו שאני רואה רבי בצער, אני שמח,

איתא בגמרא, (מכות כ"ד ע"א) וכבר היה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך, ושמעו קול המונה של רומי, והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק, אמרו לו, מפני מה אתה משחק, אמר להם, ואתם מפני מה אתם בוכים, אמרו לו, הללו כושיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים, יושבין בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף באש ולא נבכה, אמר להן, לכך אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה,

איתא בגמרא, (מכות כ"ד ע"א), שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים,

התחילו הן בוכין, ורבי עקיבא מצחק, אמרו לו, מפני מה אתה מצחק, אמר להם, מפני מה אתם בוכים, אמרו לו, מקום שכתוב בו, והזר הקרב יומת, ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבכה, אמר להן, לכך אני מצחק, דכתיב, (ישעיהו ח' ב') ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וגו', עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה, הייתי מתיירא, שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה, בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת,

איתא בגמרא (נזיר כ"ג ע"ב קידושין פ"א ע"ב), **כתיב** (במדבר ל' י"ג), "אישה הפרס וה' יסלח לה", במה הכתוב מדבר, באשה שנדרה בנזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה יין, ומטמאה למתים, **שהיא צריכה כפרה וסליחה**,

רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי, אמר, ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה, מי שנתכוין לאכול בשר חזיר, ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה, ע"כ,

יש להקשות, שבכל מקום שהיו המה בוכים היה רבי עקיבא מצחק, וכאן בהתרת נדרים היה הוא בוכה,

וכך צריך לומר, כי מדתו של רבי עקיבא היה, בכל מעשה, **לבחון את הפועל היוצא בעתיד**, מאותו מעשה, ולכן, כאשר ראה את רבו ביסורין, אמר, כי אין זה אלא שלא קיבל רבי עולמו בעולם הזה, ולכן היה שמח, שהיה צופה את העתיד לבוא, וכן כאשר ראה את עוברי רצונו, אמר לעושי רצונו על אחת כמה וכמה, וכאשר ראה שנתקיימה נבואתו של אוריה, אמר בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת,

וכאשר ראה, את, מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר, חשש כי הפועל היוצא יהיה, שיעלה בידו בשר חזיר ר"ל, ולכן כאן היה בוכה,

וכן מצינו (עבודה זרה כ ע"א), ר"ע ראה אשת טורנוסרופוס, **שחק ובכה**, **שחק** - דעתידה דמגיירא ונסיב לה, **בכה** - דהאי שופרא בלי עפרא,

מבואר, שרבי עקיבא היה תמיד מביט על להבא, כלומר הפועל היוצא בסופו של דבר, ולכן כשראה דמינסיביה ליה, שחק, וכשהביט יותר רחוק ראה דהאי שופרא בלי בארעא ולכן בכה.

*****

יב, ביאור בשתי פנים היתר נדרים פורחין באויר בדרך צחות

איתא בגמרא (חגיגה י' ע"א) היתר נדרים פורחין באויר, ואין להם על מה שיסמוכו, וברש"י, התרת נדרים שאמרו חכמים, שהחכם מתיר את הנדר, מעט רמז יש במקרא, ואין על מה לסמוך, אלא שכן מסור לחכמים בתורה שבעל פה, ע"כ,

איתא בגמרא (נדרים ע"ו ע"ב), חייא בר רב שדי גירא ובדיק, (זרק חיצים ובדק את הנדר)

ביאור פורחין באויר ע"ד הר"ן

פירש הר"ן, בעוד שהיה מתעסק לירות חצים, היה בודק אדם הבא לפניו להתיר נדרו שואלו אם מתחרט, ומתירו, דקסבר פותחין בחרטה, ומשום הכי לא היה צריך עיון למצוא פתח,

לפי"ז יש לבאר, היתר נדרים פורחין באויר, כלומר, שבשעה שמתיר הנדר אפשר לו

ולזאת מרמז הכתוב, כי העושין מאהבה
ושמחין ביסורין, הוא כצאת השמש זה משה,
בגבורתו כלומר בגבורת המלחמה, פני משה
כפני חמה.

*****

יד, מהכ' עטרות ודיבון בפר' בני גד ובני ראובן למדנו שאין לפרוש מהציבור

כתיב (במדבר ל"ב ג'), "עטרות ודיבון ויעזר
ונמרה וחשבון ואלעלה ושבם ונבו ובען",

איתא בגמרא (ברכות ח' ע"א), אמר רב הונא
בר יהודה אמר רבי אמי, לעולם ישלים אדם

פרשיותיו עם הצבור, שנים מקרא ואחד
תרגום ואפילו עטרות ודיבון, וברש"י, שאין
בו תרגום,

תנינא ובלבד שלא יקדים שלא יאחר,
במפרשים, ובשו"ע (או"ח רפ"ה ובנו"כ שם)
מכיוון דאמר עם הציבור, צריך שלא יהא
פורש מן הציבור,

שלא לפרוש מהציבור למדנו מפר' בני גד ובני ראובן
בקשו להשכיל הבוארים בעם, הרי כמה
מקומות, וכמה שמות אנשים, איתא
בתוה"ק, שאין להם תרגום, למה אמרו חז"ל
דוקא עטרות ודיבון,

יש לומר, כיוון שהטעם שלא יקדים ולא
יאחר, הוא, משום שלא יהא פורש מן
הציבור, כמבואר לעיל, והענין, שאין לפרוש
מן הציבור, לא מצינו בכל התורה, אלא
בפרשת בני גד ובני ראובן, כמ"ש משה רבינו
לבני גד ולבני ראובן, האחיקם יבאו למלחמה
ואתם תשבו פה, לפיכך אמרו ז"ל הפסוק
עטרות ודיבון מפרשת בני גד ובני ראובן,
ששם מצינו שלא יהא פורש מן הציבור כנ"ל.

*****

טו, גם אם היה להם קנין דביקות ברבם אין לפרוש מן הציבור

איתא בשם הר"ר בונים מפרשיסחא זיע"א
(מובא ומבואר בכל ספרי רבותינו מגור זי"ע) על
הכתוב ומקנה רב הי' לבני גד כו'. פ"י שהי'
להם קנין דביקות ברבם משרע"ה ודביקים

להפריח חיצים באויר, משום שאינו צריך
לעיין בדבר,

ביאור פורחין באויר ע"ד רש"י

בפירוש המכונה רש"י (נדרים ע"ו ב') (עיין שם
הגדולים ערך רש"י), כתב חייא בר רב הוה שדי
גירא ובדיק, בעוד שהיה עוסק במלאכתו
שהיה יורה החץ מתוך כך בדיק ליה לנדר.

לפירושו יש להבין שמתוך מלאכת יריית החץ
היה בודק הנדר,

וכך יש לבאר, כי יריית חיצים שתיים הן,
האחד, יריית חץ אל מטרה, כמ"ש (איכה ג'
י"ב) דרך קשתו ויציבני כמטרא לחץ,

וגם יש, יריית חצים באויר ללא שום מטרה,
לפי"ז אפשר לפרש, כי ע"י מלאכת יריית
החצים שאל את הנודר, אם היתה לו מטרה
בנודרו את נדרו, וא"כ יש כאן כוונה שקשה

להתחרט עליה, אך אם עשה את נדרו כיורה
חץ באויר כמשחק בעלמא ללא שום מטרה,
אז יכול להתחרט בקלות, וכך יהיה פירוש,
היתר נדרים, כלומר יותר קל להתיר הנדר,
כאשר הנדר הוא כחץ הפורח באויר ללא שום
מטרה, וזה שבדק חייא בר רב ע"י יריית
חיצים, לדעת אם הם פורחין באויר.

*****

יג, פני משה כפני חמה רמז למשה רבינו שעושה מאהבה ושמח ביסורין

כתיב, (במדבר ל"א ב'), נקם נקמת בני ישראל
מאת המדינים אחר תאסף אל עמידך וברש"י,

אף ע"פ ששמע שמיתתו תלויה בדבר, עשה
בשמחה, ע"כ,

איתא בגמרא (שבת פ"ח ע"ב), תנו רבנן, עושין
מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר
(שופטים ה' ל"א) "ואוהביו כצאת השמש
בגבורתו",

איתא בגמרא, (בבא בתרא ע"ה ע"א) פני משה
כפני חמה,

וכך יש לפרש, משה רבינו היה יוצא
למלחמה בשמחה, על אף היסורין, ששמע
שמיתתו תלויה בדבר,

שאלה ב', למה לא אמרו ונקרב את קרבן ה' מיד בשובם, רק לאחר שאמר להם אלעזר הכהן, פרשת חלוקת המלקוח,

שאלה ראשונה מתורצת ע"י השאלה השנייה

איתא בגמרא (שבת ס"ד ע"א), **כתיב** (במדבר ל"א נ') "לא נפקד ממנו איש, ונקרב את קרבן ה'", אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח, אמר להן משה לישראל, שמא חזרתם לקלקולכם הראשון, אמרו לו, לא נפקד ממנו איש, וברש"י, לא נחסר מדת יהודית, אמר להן, אם כן כפרה למה, אמרו לו, אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו, מיד "ונקרב את קרבן ה'", ע"כ,

אפשר לומר, כי הקושיא הראשונה, מתרצת את הקושיא השנייה, כי רק לאחר שאמר להם אלעזר הכהן, בלשון **הבאים למלחמה**, דמשמע שהם עדיין במלחמה, ולא אמר להם,

הבאים מצבא המלחמה, הבינו, שנשאר בהם פגם כלשהוא מהמלחמה, ולכן אמרו, אם מידי עבירה יצאנו מידי הרהור לא יצאנו, ורק אז אמרו ונקרב את קרבן ה', ולא בתחילה כאשר יצאו לקראתם,

*****

יז, כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה במדה כנגד מדה

ג' הפטרות דבין המצרים הם

א', **דברי ירמיהו** בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימין, (ירמיה פרק א')

ב', **שמעו דבר ה' בית יעקב** וכל משפחות בית ישראל, (ירמיה פרק ב')

ג', **חזון ישעיהו בן אמוץ** אשר חזה על יהודה וירושלם, (ישעיה פרק א')

מבואר, כי האבלות על ירושלים הינה בשלשה דרכים, **בדיבור**, **דברי ירמיהו**, **בשמיעה**, שמעו דבר ה', **בראיה**, **חזון ישעיהו**,

בבשורת הגאולה, אנו מוצאים את אותם ג' דרכים, דיבור, שמיעה, ראייה,

דיבור, על הר גבה עלי לך מבשרת ציון, הרימי בכח קולך מבשרת ירושלם, הרימי אל תיראי **אמרי** לערי יהודה הנה אלהיך (ישעיה מ'),

בו מאוד ועי"ז לא רצו לעבור את הירדן ולהפריד מאתו,

איתא בגמרא (סוטה י"ג ע"ב), היכן משה מת? בחלקו של **ראובן**, והיכן משה קבור? בחלקו של **גד**,

יש לבאר כל מקום שאמרו מקנה ע"ד שפירש הר"ב

כתיב (במדבר ל"ב א'-ד'), **ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד וגו' והנה המקום מקום מקנה, ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו עטרות ודיבן וגו', ארץ מקנה הוא ולעבדיך מקנה,**

יש לפרש, מאחר ומשה רבינו מת ונקבר בחלקם של **ראובן וגד** כאומרז"ל, לפיכך היה

המקום ההוא מקום שהיה להם שם **מקנה ברבם**, ועי"ז אמרו **המקום מקום מקנה, וארץ מקנה, ולעבדיך מקנה**, ולפיכך רצו להישאר בחלקה אשר שם חלקת מחוקק ספון,

אך משה רבינו דעת אחרת היתה עמו, דאפילו הכי אין לפרוש מן הציבור, ועי"ז אמרו חז"ל ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור, ואל יפרוש מן הציבור, **ואפילו עטרות ודיבון** שהיה להם סיבה חזקה לפרוש כדי להשאר בקנינם החזק שברבם גם אז אין לפרוש.

*****

טז, איך אמר הבאים למלחמה אחר שכבר באו מהמלחמה ויצאו לקראתם

כתיב, (במדבר ל"א י"ד) "ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי ישראל לקראתם אל מחוץ למחנה וגו'. **הבאים מצבא המלחמה**",

כתיב, (במדבר ל"א כ"א) "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים **למלחמה**",

כתיב (במדבר ל"א מ"ט) "ויאמרו אל משה וגו', ולא נפקד ממנו איש, ונקרב את קרבן ה'

יש להקשות בדברי הכתובים תרתי

שאלה א. **הבאים למלחמה**, משמע שהם עדיין במלחמה, והרי הם היו באים כבר מהמלחמה וכבר יצאו לקראתם,

וכך אמר דוד המלך, הרב כבסני, צריך לכבסני הרבה פעמים, כי בכל פעם שתכבסני, אז פשעי אני **אדע**, אכיר אז גם בדברים היותר דקים, וכאשר תכבסני שוב, אז אמשיך ואדע הדברים העוד יותר קלים וחוזר חלילה, וזהו לשון הפסוק, **הרב** כבסני מעוונני, כי כמה שתכבסני יותר, פשעי אני **אדע** עוד,

שמיעה, מה נאוו על ההרים רגלי מבשר **משמיע** שלום מבשר טוב משמיע ישועה, אמר לציון מלך אלהיך (ישעיה כ"ז),

ראיה, כי עין בעין **יראו** בשוב ה' ציון (ישעיה נ"ב),

*****

ביאור הכתוב כי אם תכבסי בנתר

לפי זה, יש לבאר הפסוק, "כי אם תכבסי בנתר, **ותרבי** לך ברית, **נכתם** עונך לפני נאם ה'". פירוש שגם כאשר תרבה בכיבוס עוונני, ארצה להיות עוד יותר נקי. כמו שפירשנו, ולפיכך **נכתם עוני**, עדיין נשאר בי רושם, כי תמיד תמיד ארצה יותר ויותר.

*****

יט, כ"א יום מי"ז בתמוז עד ט' באב כנגד כ"א ימי סליחה ושמחה

איתא בגמרא (בכורות ח' ע"ב), בדין ודברים שהיה לרבי יהושע בן חנניה, עם סבי דבי אתונא, ועוד אייתו ליה תרי ביעי, (הביאו לו שתי ביצים), א"ל, הי דזגתא אוכמתני והי דזגתא חיוורתני, (אמרו לו, איזה ביצה מתרנגול שחור, ואיזה ביצה מתרנגול לבן) אייתי להו איהו תרי גביני, (הביא להם ריב"ח, שתי גבינות) אמר להו הי דעיזא אוכמתני והי דעיזא חיוורתני, (אמר להם, איזה גבינה של עז שחור, ואיזה גבינה של עז לבן), ע"כ,

כתב המהרש"א, (בכורות ח' ע"ב), וז"ל, ועוד אייתו תרי ביעי, ע"ד שאמרו בשמעתיך **תרנגולת לכ"א יום וכנגדו בלז**, ואמרינן, שרמז ירמיה מקל שקד אני רואה **שהם כ"א יום מי"ז בתמוז עד ט' באב**, והם רמזו לו ימים אלו בזוגיתא אוכמתא ע"ש הגלות, **ולפי שיש עוד כ"א ימי סליחה ושמחה**, מיו"ט ראשון של ר"ה עד כ"א תשרי, שהוא הושענא רבה יום גמר החתימה, כדאיתא במדרשות, והוא שרמז לו **בזוגתא חיוורתא ג"כ ע"ש ליבון עונות**,

וכך אמרו לו, הרי תרי ביעי שהתולדה מבי זוגיתא הן כולן לבנים, ואין ניכר איזה מהשחורה ואיזה מהלבנה, כן אין לכם היכר, כי מקרה א' יקרה את כולן, שהפורעניות והטובות שוים בימים בשיעור א', זה כזה כ"א יום הן, ואין כאן מקום תקוה לכם, **והשיב בדוגמא זה**, עיזי אוכמתני, הן ב' שעירים שהביאו ישראל ביוה"כ, החיוורתא היא שהיתה לה', והאוכמתא שהיתה לעזאזל,

יח, ע"ד התשובה של רבי סעדיה גאון יש לבאר הכתוב נכתם עונך לפני

כתיב, (ירמיה ב' כ"ב הפטרת מסעי) "כי אם תכבסי בנתר, ותרבי לך ברית, נכתם עונך לפני נאם ה'",

תכבסי - מלשון כיבוס ורחיצה,

בנתר - מין אדמה רכה ומכבסין בו,

בורית - שם עשב המנקה,

נכתם עונך - נשאר כתם ורושם,

יש להבין, לאחר שנתכבס ונתנקה האדם למה נשאר כתם ורושם מהחטא,

ביאור הענין בהקדם ביאור הכתוב הרב כבסני וגו'

כתיב, (תהילים פרק נ"א) "הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני, כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד",

הקושיות שיש להקשות בפסוק

א. לשון הפסוק, "הרב" שביקש ד"ה להרבות כיבוסו, וכי אי אפשר לו להקב"ה לכבס בבת אחת, ולמה לו להרבות בכיבוסו,

ב. ועוד קשה לשון הפסוק, כי פשעי אני "אדע", אני יודע לא נאמר, אלא אדע בלשון עתיד, ולמה לא אמר בלשון עבר כי פשעי אני ידעתי, או בלשון הווה כי פשעי אני יודע, אלא בלשון עתיד אני אדע,

ביאור הענין ע"ד תשובת ר' סעדיה וקושיא אחת מתרצת את השניה

כידוע, בקדושי השם, כאשר עושים תשובה, ומתקרבים לבוי"ת, מתחרטים על שהאתמול לא היה בדרגא עליונה, וכל כמה שמתקרבים יותר. מצטערים על העבר, ונקרא **תשובת רבי סעדיה גאון**,

הנה קבלת קדמונים בידינו, לכתוב על המזוזה לשמירה, אלו השמות כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, שהם בגי' רי"ג, והן המה לשמירה בפתח לישראל, והנה, בקליפה סיחוי"ן עוי"ג, ג"כ בגי' יג"ר, חושבנא דדין כחושבנא דדין,

והן המה עמדו לשמירה לכנען וחביריו, וכאשר באו ישראל סמוך לארץ, סילקו השומרים (סיחון ועוג) מהפתח, וקבעו מזוזה (שני המטות וחצי המטה) לשמירה מעולה כנ"ל,

ובמזוזה נכתבים ג' שמות הנ"ל, המבטלים קליפת סיחוי"ן עוי"ג, וזהו וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה וכו' (דברים י"א), כי כאשר ח"ו יבטלו מצות מזוזה, הנה יתנו מקום ח"ו לעורר קליפת סיחוי"ן עוי"ג לעמוד בפתח, משא"כ כשמקיימין מצות מזוזה, אשר בה כתובים הג' שמות, המבטלים לקליפת סיחוי"ן עוי"ג, ועומדים שני המטות וחצי המטה בצד הפתח, אשר הארת אותיותיהם הם מנין מזוזה, ממילא אין לך צר ואויב שיבא בשערי ירושלים. נ"ל והבן הדבר, עכ"ל הבני יששכר בספר אגרא דפרקא,

השמות כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, נכתבים מאחורי השמות יקו"ק אלוקינ"ו יקו"ק

עפ"י דברי האגרא דפרקא נ"ל לפרש, הפסוק כי לא מלאו אחרי, והפסוק יען אשר מלא אחרי ה', כידוע, כי השמות כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, הם האותיות שמאחרי השם יקו"ק אלוקינ"ו יקו"ק, והם המבטלים קליפת סיחון ועוג, וכאשר הניאו את לב בני ישראל, לבלתי בא אל הארץ, ועי"כ היו נשארים סיחון ועוג, ולא היו מתבטלים קליפת סיחון ועוג, כנ"ל,

ומכיוון והן מכוונים כנגד השמות כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, אמר להם משה רבינו, כי לא מלאו אחרי, הכוונה, כי לא מלאו את האותיות שאחרי האותיות של השם הק' שבמזוזה,

בלתי כלב בן יפנה הקנזי ויהושע בן נון כי מלאו אחרי ה', פירוש, שהם כן מלאו את ג' השמות שבמזוזה, שמאחורי שמות השי"ת, עי"כ שרצו לבוא אל הארץ, ולבטל קליפת סיחון ועוג,

וזה הפירוש, כי לא מלאו אחרי, ויען אשר מלא אחרי ה'.

*****

והגבינה שהיא התולדה מהן, שניהן לבנים, שגם השעיר לעזאזל היה מלבין עונותיהם של ישראל שנאמר ונשא השעיר וגוי וכמ"ש שהיו קושרין בהוא שעיר המשתלח חוט של זהורית וכיון שהגיע למדבר היה מלבין,

וכן הוא הענין בב' זוגיתא, שהיו שניהם תולדותם לכ"א יום, ותולדות שניהם היו ביצים לבנים, כי הנה שני שיעורים כ"א יום ג"כ תולדותיהן שוין בליבון,

כי כמו שהכ"א יום שמר"ה עד הושענא רבה תולדות ליבון עון וכפרה עליהם, כן גם ימי כ"א יום פורעניות מיי"ז בתמוז עד ט' באב, היה תולדות ליבון עונות, כי הצרות ויסורין מכפרין כמ"ש הגלות מכפר. עכ"ל המהרש"א.

*****

כ, סוד המזוזה לשמירה והשמות

שמאחורי המזוזה

כשמקיימין מצות מזוזה אין לך צר ואויב שיבא

בשערי ירושלים

כתוב (דברים א' ל"ו) זולתי כלב בן יפנה הוא יראנה יען אשר מלא אחרי ה',

כתוב (במדבר ל"ב י"א), אם יראו האנשים העולים ממצרים מבן עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב, כי לא מלאו אחרי, בלתי כלב בן יפנה הקנזי ויהושע בן נון כי מלאו אחרי ה',

הלשון מלאו ולא מלאו אחרי ה' צריך הסבר, למה לא אמר בלשון שמעו לקולו ולא שמעו לקולו,

השומרים של ארץ ישראל, הוא

בספר אגרא דפרקא (אות רל"ה) כתב וז"ל, סיחון ועוג היו מנעולין של ארץ ישראל, וישבו סמוך לפתח א"י, בהיותה עדיין ביד האומות, היו הם עומדין לפתחה ושומרים אותה, (מגלה עמוקות, ואתחנן אופן ק"ל), והנה ישראל נטלו את ארצם, וניתנה לנחלה לשני המטות וחצי המטה,

תבין, י"ב צירופי הוי"ה הן המה מאירים ליי"ב שבטים, לכל שבט צירוף אחר, והנה יגיע לשני המטות וחצי המטה ב' הוי"ת וחצי, מספר 26 שהוא שם הוי"ה x 2.5 בגי' ס"ה 56 כמנין אדנ"י שפתי תפתח, סוד הפתיחה שנפתח הפתח של ארץ ישראל, והנה הוא סוד מזוזה בגימ' אדנ"י שנקבעה בפתח,

היינו שקבעו בני ישראל ב' המטות וחצי המטה, אשר השמות המאירים בהם הם מנין מזוזה, הוא סוד המזוזה שקובעין בפתח, קודם הכניסה אל הבית,

כוז"ו במוכס"ז כוז"ו שמאחורי המזוזה, הוא לשמירה על הפתח

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רח' חזון איש 2 בני ברק פקס 03-6161777

מייל y0527616166@gmail.com

נייד 0527-616166